

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET

MAJA PULJAK

**POMORSKO DOBRO KAO TEMELJ RAZVOJA LUKE
POSEBNE NAMJENE
DIPLOMSKI RAD**

RIJEKA, 2014.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

POMORSKI FAKULTET

**POMORSKO DOBRO KAO TEMELJ RAZVOJA LUKE
POSEBNE NAMJENE**

MARTIME WELFARE AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF SPECIAL PURPOSE PORTS

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Brodarski i lučki menadžment
Mentor: prof. dr. sc. Blanka Kesić
Komentor: dipl. oec. Borna Debelić
Studentica: Maja Puljak
JMBAG: 0112036510
Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

Rijeka, rujan, 2014.

Student/studentica: Maja Puljak

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG:0112036510

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam diplomski rad s naslovom „Pomorsko dobro kao temelj razvoja luka posebne namjene“ izradila samostalno pod mentorstvom prof. dr. sc. Blanke Kesić.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen, standardan način citirala sam i povezala s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama. Rad je pisan u duhu hrvatskoga jezika.

Suglasna sam s objavom diplomskog rada na službenim stranicama.

Student/studentica

Maja Puljak

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
1 UVOD	6
1.1 PREDMET I CILJ RADA	6
1.2 STRUKTURA RADA	6
1.3 ZNANSTVENE METODE	7
2 POMORSKO DOBRO	8
2.1 POJAM I KARAKTERISTIKE POMORSKOG DOBRA.....	8
2.2 GRANICE POMORSKOG DOBRA	10
2.3 PRAVNA PRIRODA KORIŠTENJA POMORSKOG DOBRA.....	12
2.4 MOGUĆNOSTI ISKORIŠTAVANJA POMORSKOG DOBRA	13
2.4.1 <i>KONCESIJE KAO VID GOSPODARSKOG ISKORIŠTAVANJA POMORSKOG DOBRA</i>	13
2.4.2 <i>KONCESIJE U LUKAMA POSEBNE NAMJENE</i>	14
2.4.2.1 DODJELA KONCESIJE ZA NOVE LUKE POSEBNE NAMJENE	16
2.4.2.2 DODJELA KONCESIJE ZA POSTOJEĆE LUKE POSEBNE NAMJENE	17
2.4.2.3 PROBLEMI U POSTUPKU KONCESIONIRANJA	17
2.4.3 <i>HIPOTEKA NA OBJEKTIMA POMORSKOG DOBRA</i>	18
2.5 LUKE KAO DIO POMORSKOG DOBRA	19
2.5.1 <i>RAZVRSTAJ LUKA</i>	20
2.5.1.1 LUKE OTVORENE ZA JAVNI PROMET	21
2.5.1.2 LUKE POSEBNE NAMJENE	22
2.5.2 <i>UPRAVLJANJE LUKAMA KAO DIJELOM POMORSKOG DOBRA</i>	24
2.6 UPRAVLJANJE POMORSKIM DOBROM	26
2.7 OSNOVE UPRAVLJANJA POMORSKIM DOBROM.....	27
2.7.1 <i>PRETPOSTAVKE PRI UPRAVLJANJU POMORSKIM DOBROM</i>	28
2.8 ZAKONSKI ASPEKT UPRAVLJANJA – ZAKONSKA RJEŠENJA	29
2.8.1 <i>SREDSTVA ZA UPRAVLJANJE POMORSKIM DOBROM</i>	30
2.8.2 <i>GODIŠNJI PLAN UPRAVLJANJA</i>	31
2.9 STRATEGIJE KOD UPRAVLJANJA POMORSKIM DOBROM.....	32
2.9.1 <i>STRATEGIJE PRI INTEGRALNOM UPRAVLJANJU POMORSKIM DOBROM</i>	32
2.9.2 <i>STRATEGIJA I STVARNA PRAVA NA MORU</i>	33
2.9.3 <i>STRATEGIJA – OSNOVNI STRATEŠKI CILJEVI</i>	34
3 LUKE POSEBNE NAMJENE U REPUBLICI HRVATSKOJ	36
3.1 LUKE NAUTIČKOG TURIZMA.....	38
3.1.1 <i>PODJELA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA</i>	38
3.1.2 <i>KLASIFIKACIJA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA</i>	42

1 UVOD

1.1 Predmet i cilj rada

Temeljni predmet ovoga istraživanja je elaborirati i utvrditi sve relevantne značajke i čimbenike pomorskog dobra i luka posebne namjene, s posebnim osvrtom na aspekt pomorskog dobra u razvoju luka posebne namjene te ocijeniti njihovo postojeće stanje.

1.2 Struktura rada

Tematika ovog diplomskog rada prezentirana je u pet međusobno povezanih dijelova.

U **Uvodu** su navedeni predmet i cilj rada, znanstvene metode i obrazložena je struktura rada.

Naslov drugog dijela rada je **Pomorsko dobro**. U tome dijelu rada analiziran je pojam pomorskog dobra, njegove karakteristike te oblik pomorskog dobra u sustavu morskih luka Republike Hrvatske. Zbog boljeg razumijevanja problematike korištenja pomorskog dobra, ukratko je opisana pravna priroda pomorskog dobra, tj. pravna definicija pomorskog dobra te pojmovi opće i posebne upotrebe pomorskog dobra. Također je opisan pristup upravljanju i planiranju pomorskim dobrom te problematika određivanja granica pomorskog dobra te njegovog korištenja putem koncesija.

Luke posebne namjene u Republici Hrvatskoj naslov je trećeg dijela rada. U tom dijelu predloženi su rezultati istraživanja o lukama posebne namjene u Republici Hrvatskoj. Svaka luka je posebno analizirana i obrađena te je u tom dijelu dan sažet prikaz luka nautičkog turizma, vojnih luka, industrijskih luka, brodogradilišnih luka, sportskih luka i ribarskih luka.

U četvrtom dijelu rada s naslovom **Pomorsko dobro kao temelj razvoja luka posebne namjene** elaborirane su problemi i predložena rješenja koja bi mogla poboljšati i utjecati na razvoj luka posebne namjene u Republici Hrvatskoj.

Ovdje je važno napomenuti da pod luke posebne namjene spadaju i vojne luke. Kako su vojne luke pod posebnom zaštitom i pravnim sustavom Republike Hrvatske, iste se ne mogu istražiti, elaborirati i predložiti novo rješenje. Njihova svrha je takva i sama po sebi opravdana tako da će vojne luke biti izostavljene iz obrade u analitičko-eksperimentalnom dijelu. U povijesno teorijskom dijelu, vojne luke su obrađene. Sve ostale luke su u potpunosti obrađene, prepoznati su problemi i predložena rješenja.

U posljednjem dijelu, **Zaključku**, dana je sinteza rezultata istraživanja kojima je dokazivana postavljena radna hipoteza.

1.3 Znanstvene metode

Pri istraživanju i formuliranju rezultata istraživanja u odgovarajućoj kombinaciji korištene su sljedeće znanstvene metode: metoda analize i sinteze, metoda deskripcije te grafička metoda.

trećoj fazi donosi se rješenje o granici pomorskog dobra od strane Povjerenstva ministarstva u upravnom postupku. U Narodnim novinama se objavljuje uredba o granici pomorskog dobra čime ta granica postaje pravovaljana. U četvrtoj fazi provodi se postupak evidentiranja i obilježavanja pomorskog dobra.⁷

2.3 PRAVNA PRIRODA KORIŠTENJA POMORSKOG DOBRA

Pravna priroda korištenja i same upotrebe pomorskog dobra predstavlja dobar uvod u gospodarsko iskorištavanje istog. Unutar toga biti će dane jasne smjernice i osnove za gospodarsko tj. ekonomsko iskorištavanje pomorskog dobra. Pomorsko dobro se upotrebljava i koristi sukladno zakonskim propisima. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama kao posebni zakon razlikuje opću upotrebu, posebnu upotrebu i gospodarsko korištenje. O tri navedene vrste upotrebe bilo je riječ u prethodnom poglavlju, a biti će riječ i u slijedećima. Ono što je trenutno najbitnije je pojam koncesije kod korištenja pomorskog dobra. U sadržajnom smislu koncesija tvori posebni pravni institut kojim javna vlast dopušta određenoj fizičkoj ili pravnoj osobi, domaćem državljaninu ili strancu, iskorištavanje određenih dobara, izvođenje određenih radova ili obavljanje kakve djelatnosti.⁸ S obzirom da je ovo poglavlje fokusirano isključivo na pravnu stranu iskorištavanja na pomorskom dobru kao gospodarski bitnom dijelu Hrvatske, bitno je napomenuti da zakon definira koncesiju kao pravo kojim se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno isključuje iz opće upotrebe i daje na posebnu upotrebu ili gospodarsko korištenje fizičkim i pravnim osobama, sukladno prostornim planovima. Najbitnije je da prilikom donošenja koncesije na pomorskom dobru postoje dobri prostorni planovi, što znači da se koncesijski postupak ne može započeti ukoliko nema uporišta u prostornom planu. S obzirom da se koncesijom postiže vid upravljanja dijela pomorskim dobrom, u slučaju promjene namjene prostora koje je obuhvaćeno koncesijom, promjenom dokumenata prostornog uređenja, ovlaštenik koncesije može zatražiti promjenu namjene koncesije u kojem slučaju davatelj koncesije može odlučiti o izmijeni odluke o koncesiji te utvrditi nove uvjete, opseg i obuhvat korištenja pomorskog dobra.

⁷ Izvor: Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, NN 158/03,100/04, 141/06

⁸ Izvor: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_10_125_3561.html - Odluka o proglašenju zakona o koncesijama

2.4.2.2 DODJELA KONCESIJE ZA POSTOJEĆE LUKE POSEBNE NAMJENE

Postupak dodjele koncesije za postojeće luke posebne namjene obavlja se temeljem poziva županijskog odsjeka za pomorstvo korisnicima takvih luka. Korisnici luka posebne namjene dužni su, nakon poziva županijskog odsjeka za pomorstvo, predložiti valjanu pravnu osnovu korištenja odnosno luke, studiju gospodarske opravdanosti, rješenje o iskazu nekretnina s rješenjem Fonda za privatizaciju, presliku katastarskog plana, izvod iz zemljišne knjige i snimku stvarnog stanja.

Sukladno članku 10. Uredbe, davatelj koncesije određuje se razvrstavanjem luke posebne namjene prema značenju za Republiku Hrvatsku i prema djelatnostima koje se u njoj obavljaju. Razvrstaj se obavlja prema odredbama Odluke o razvrstaju luka posebne namjene.

2.4.2.3 PROBLEMI U POSTUPKU KONCESIONIRANJA

Neučinkovito korištenje i gospodarenje na pomorskom dobru rezultat je nedorečenosti zakonskih propisa u valorizaciji pomorskog dobra, te nepotpunog katastra na pomorskom dobru. Gospodarske aktivnosti u tom smislu su relativno suzdržane, a ne mali broj je onih subjekata koji uzurpiraju i koriste postojeće stanje i nejasnoće. Model vrednovanja pomorskog dobra često nije dovoljno transparentan, a također postoji i neujednačenost u njegovoj primjeni.

Stanje u Primorsko-goranske županije je nešto bolje nego u ostalim županijama na moru, međutim, i ovdje je sankcioniranje otežano zbog nedovoljnog broja inspektora, pa je izbjegavanje plaćanja koncesijske naknade česta pojava.

3 LUKE POSEBNE NAMJENE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kako je već prethodno navedeno, prema namjeni kojoj luka može služiti, podjela je na način da postoje luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene. Luke posebne namjene je luka koja je u posebnoj upotrebi ili gospodarskom korištenju pravnih ili fizičkih osoba. Luke posebne namjene su luke nautičkog turizma, industrijske luke, brodogradilišne luke, ribarske luke te može biti luka državnog tijela, dakle vojna luka. Sve vrste luka zastupljene su u Republici Hrvatskoj i kao takve imaju određeni značaj. Samim time, prema značaju, ove luke se dijele na luke koje su od značaja za Republiku Hrvatsku i luke od županijskog značaja. Kad se utvrđuje mjerilo za razvrstaj luke, Vlada prvenstveno uzima u obzir ukupan promet koji je ostvaren u desetogodišnjem razdoblju, kao i pojedine osobine luke – sposobnost uređaja i usluga za opskrbu, održavanje i popravak plovila i luke, značaj prometnih veza sa zaleđem, prostorne i gospodarske mogućnosti daljnjeg razvoja luke i drugo.

Prema djelatnostima koje se obavljaju u lukama posebne namjene, one se dijele⁴⁵:

- └ vojna luka je luka namijenjena za prihvat i smještaj vojnih plovnih objekata, opremljena odgovarajućim objektima i opremom, a određena posebnim propisom;
- └ luka nautičkog turizma je luka koja služi za prihvat i smještaj plovila, te je opremljena za pružanje usluga korisnicima i plovilima. U poslovnom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini jedinstvenu cjelinu. Vrste luka nautičkog turizma prema vrsti objekata i usluga određene su posebnim propisima kojima se uređuje kategorizacija luka nautičkog turizma;
- └ industrijska luka je luka koja služi za privez plovnih objekata i iskrcaj/ukrcaj tereta, a koji teret je namijenjen za potrebe proizvodnog procesa ovlaštenika koncesije;
- └ sportska luka je luka koja služi za vez brodica upisanih u hrvatski očevidnik brodica s namjenom sport i razonoda, a koje brodice su u vlasništvu članova udruge ili same udruge koja ima koncesiju za luku;

⁴⁵ <http://hidra.srce.hr/arhiva/263/18315/www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2004/2101.html> (26.8.2014)

luka prema namjeni kojoj služe. Sve luke mogu biti otvorene za međunarodni ili samo za domaći promet.

Luke za javni promet su:

- luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za RH,
- luke županijskog značenja i
- luke lokalnog značenja.

Luke posebne namjene dijele se na:

- luke državnih tijela (vojne luke, luke tijela unutarnjih poslova)
- luke nautičkog turizma,
- industrijske luke,
- športske luke,
- ribarske luke i dr.

Prema značenju za RH luke posebne namjene također se razvrstavaju i to prema značenju za RH i od županijskog značenja.

Upravljanje, izgradnja i održavanje luka otvorenih za javni promet provodi se putem lučke uprave, dok je upravljanje lukom posebne namjene povjereno nositelju koncesije za luku posebne namjene. Tako Zakon o morskim lukama objedinjuje europske modele upravljanja morskim lukama, ali je i odraz postojećeg stanja u morskim lukama RH.

Kad govorimo o industrijskim lukama, možemo ih poistovjetiti sa studijom koja se provodi vezano za industrijsku svrhu i razvoj industrijskog pomorstva. Također, može ju se razmatrati iz pogleda studije i plana pomorske industrije kojim je definiran opći cilj sektora do 2020. godine. Ono što je u industriji vrlo važno i čemu treba u budućnosti pridodavati veliku pozornost je kako unaprijediti poslovno okruženje, kako jačati konkurentnost industrijskim lukama, kako osigurati veću i bolju podršku institucija i kreirati infrastrukturu. Ukoliko se sektor pomorske industrije rekonstruira, pruži veća podrška istraživanju i razvoju, što više se uvrštava moderna tehnologija, primjenjuju inovacije i tehnološki razvoji to će se sam sektor više promovirati. Vrlo je važno dodatno uložiti u razvoj ljudskih resursa koji će sve dovedeno držati u snažnoj sinergiji te treba poboljšati pristup financiranju. Samim time, ukoliko se fokusiramo na prethodno navedenom, veća je pretpostavka da će se time osnažiti domaće tvrtke koje mogu poslovati putem industrijskih luka, a možemo i prizvati kompanije ostalih država. Nema potrebe bojati se „prodaje države“, ako će nam dolazak stranih investitora donesti boljitak, veći broj radnih mjesta i razvoj okolnog gospodarstva. Važno je također da se kod svake izvedbe industrijske luke treba raditi model opravdanosti unutar kojeg također spada i studija onečišćenja i zaštite okoliša. S obzirom na veliku površinu morske obale, valjalo bi zaključiti da, uz dobro postavljene zakone, razina onečišćenja neće i ne može biti velika (dokaz su industrijske luke Primorsko-Goranske županije, jer npr. nedaleko od Urinja bilježimo jako dobru kvalitetu morske vode) te samim time očuvamo svoj okoliš i potičemo svoje gospodarstvo.

Više o samoj studiji je pod rješenjima brodogradilišnih luka koje su u poglavlju nakon. Industrija je fokus u obje kategorije te je stoga dodatna obrata u dijelu nakon, nakon što se kratko uvede u problematiku i definiciju brodogradilišnih luka.

Važno je prepoznati važnost pomorskog dobra, otkriti koje prednosti država može imati iz luka koje služe za posebnu namjenu. Imamo kapacitete za ogromne razvoje i pomake u nautičkom turizmu, brodogradilišnim lukama, industrijskim lukama. Ribarske luke mogu nam također osigurati veliku prednost naspram ostalih država te kroz bolje uređenje i principe možemo postati jedan od većih izvoznika. Sportske luke su tu da bi naši građani mogli također biti dio ogromne površine mora te kako bi kroz korištenje sportskih luka prepoznali potencijal i dali više od sebe za kreiranje boljeg pomorskog svijeta i uređenja za sve građane ove države.

└ INTERNET STRANICE

1. <http://www.scribd.com>
2. <http://www.pomorskodobro.com>
3. <http://www.ppv.pgz.hr>
4. <http://www.poslovna.hr>
5. <http://burza.com.hr>
6. <http://www.dalmacija.hr>
7. <http://www.rijeka.hr>
8. <http://hr.wikipedia.org>
9. <http://www.nn.hr>
10. <http://www.unizd.hr/>
11. <http://www.hrvatski-vojniki.hr>

└ ZAKONI

1. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama
2. Pomorski zakonik
3. Zakon o koncesijama
4. Uredba o razvrstaju luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene
5. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma